

УКРАЇНСЬКА
Л. 555
МУЗЕЙ - АРХІВ

Українські ВІСТІ

UKRAINIAN
NEWS

ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА

Ціна 50 пф.

Число 26 (33).

18 липня 1946 р.

РІК II.

КОНФЕРЕНЦІЯ ЗАКІНЧИЛАСЬ

29-го ЛИПНЯ—МИРОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

12-го липня закінчилася друга Паризька конференція міністрів закордонних справ США, Англії, Росії, Франції. Найважливіші наслідки конференції такі:

Ухвалено інтернаціоналізувати Трієст. Додеканезькі острови будуть повернені Греції. Усталено францужко-італійський кордон. Австрійські претенсії на Східний Тіроль відхилено. Італія повинна сплатити Советському Союзу відшкодування в розмірі 100 мільйонів доларів. Крім того, вона відмовляється від своїх колоній в Африці. За Советським Союзом визнається право на Басарабію, що раніше належала до Румунії. Угорщина знову одержує від Румунії Трансильванію. Болгарську повітряну флоту обмежують до 150-ти літаків, тоннаж морської флоту—до 7-ми тисяч. Угорська повітряна флоту складатиметься також з 150-ти літаків. Схвалено проєкт мирового договору з Фінляндією. Договори з Італією та Балканськими країнами в багатьох пунктах потребують ще уточнення. Зокрема—проблема судноплавства на Дунаї.

Міністри ухвалили скликати загальну мирову конференцію 29-го липня. Вони рекомендуватимуть майбутній конференції вироблений ними порядок денний. Однак конференція має цілковите право змінити, ба навіть зовсім відхилити пропозиції міністрів простою більшістю голосів. Передбачають створити Головний координувальний комітет із представників 21-ої нації. Для обговорення мирових договорів з Італією, Румунією, Угорщиною, Болгарією і Фінляндією мають бути створені 5 політичних комісій. Крім того, передбачено дві господарчі комісії. До їх компетенції належатимуть господарчі питання договорів з Італією і державами-сателітами „осі“.

Бернс, запевнив, що США не мають наміру на мировій конференції відступати від рішень, схвалених у Парижі. Найбільшою мірою це стосується Трієсту, бо Молотов висловив побоювання, що мирова конференція може звести нанівець усі досягнення чотирьох міністрів. Проте Бернс підкреслив, що він братиме на увагу нові пропозиції і думки, якщо вважатиме їх слушними.

Наостанку міністри розглядали німецьке та австрійське питання. Проблему Німеччини Бернс назвав „ключовою проблемою майбутнього Європи“. Молотов піддав гострій критиці американ-

ський 25-тилітній проєкт роззброєння Німеччини, пропонує продовжити його до 40-ка років. Советський міністер вимагав німецьких відшкодувань на користь СССР в розмірі двох з половиною мільярдів фунтів стерлінгів. За фігуральним висловом англійського часопису „Ньюз Кронікл“, Росія хоче дістати золоті яйця й одночасно зварити гуску, яка їх несе. Відкидаючи претенсії та обвинувачення Советського міністра, Бернс сказав, що самі Совети не виконують Потсдамських рішень, бо не визнають Німеччини за єдину господарчу цілість. В цьому напрямку Молотов не зробив жадних пропозицій чи натяків.

Большевики хочуть, очевидно, увіковічнити стан хаосу в Європі, щоб зручніше „ловити рибку в каламутній воді“. Тому німецьке та австрійське питання відкладено аж до осені.

Проте міністри досягли порозуміння в справі мирових договорів з 5-ма колишніми співниками Німеччини. Це, безперечно, перший рішучий крок до встановлення миру, але тільки вирішення німецької та австрійської проблеми принесе той мир або поставить під запитання стосунки між чотирма великоддержавами.

«Таймс» про СССР

В одній із своїх статей „Таймс“ подає:

„Комунізм, хворий ідеологічно, почуває себе безпечно лише тоді, коли він сам виступає в ролі лікаря. Прагнучи забезпечити себе від несподіванок, СССР з 1939 року приєднав 274 тис. кв. миль (близько 700 тис. кв. км) і до того ще обставив свої кордони карантинном з „дружніх“ урядів. Винятком є Іран та Турція.

В інших країнах — Франція, Італія — СССР тим часом обмежується тим, що мобілізує меншість, досить сильну для того, щоб протидіяти небажаній політиці, бо сама меншість не досить сильна, щоб керувати.

Третя група держав, як от Індія, Еспанія, небезпечні з огляду комуністичної зарази, бо їхні політичні режими не розв'язали пекучих політичних і соціальних питань. СССР дивиться на капіталістичні і соціалістичні країни підозріло і утримує найбільшу армію в світі (найменше — 6 мільйонів). Свою велику сферу він ізолює від решти світу та шукає ближчих стосунків з тими країнами, які можуть допомогти розколоти інші комбінації держав і на цім шляху СССР кокетує з індивідуалістами-арабами чи фашистами-аргентинцями. Він ставить своїм завданням вишукувати слабкі місця в світі.

Советський Союз бойкотує ті міжнародні організації, які не підходять до його цілей. Він не підписав міжнародної авіаційної угоди, бо не хоче, щоб чужоземні літаки пролітали над його територією, але бере активну участь у міжнародній федерації профспілок. За кордоном він діє з допомогою старих лідерів Комінтерну,

як от Толліати в Італії, або з допомогою тих чинників, що, відкидаючи комуністичну філософію, ідуть комуністам на руку. Московський патріарх Олексій набагато корисніший, ніж інша людина з партійним квитком у кишені. На Балканах є панслависти, в США — товариства культурного зв'язку з СССР та інші культурні групи.

Як говорив Сталін, велике значення ОН базується в принципі рівності націй. Саме цей принцип СССР ігнорує у своїй політиці. Менші народи могли б сказати Сталінові словами подорожнього з Анатолія Франса: „Закон, в його величній рівності, однаково забороняє і багатому і бідному... спати під мостами, просити на вулицях милостини та красти хліб“. Але малі народи зуміють сказати це Сталінові куди ясніше і краще, якщо він ігноруватиме їхні права“.

Пові Елейшен.

ФРАНЦУЗЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ СВЯТО

ПАРИЖ. 14-го червня, з нагоди французького національного свята (повалення Бастилії) відбулася велика військова парада. Параду приймав міністер-президент Бідо. Серед почесних гостей були посланники Америки, Англії, Росії. На офіційному бенкеті в Меці виступив з промовою (французькою мовою) Вінстон Черчил. Англія і Франція, — сказав він, — після того, як вони протягом останніх 40-ка років боролися пліч-о-пліч, мусять і надалі йти пліч-о-пліч. Відродження Європи без сильної Франції не можна собі уявити.

В останні години

* ВАШІНГТОН. Президент Трумен підписав англо-американську угоду, згідно з якою Англія має одержати від США позичку в розмірі 3,75 мільярди доларів.

* НЬЮ-ЙОРК. Південно-американська федерація профспілок повідомила, що починаючи з 18-го липня, в знак протесту проти режиму Франко, портові робітники не навантажуватимуть і не розвантажуватимуть еспанських кораблів.

* КАІР. Генеральний директор УНРРА Ля Гвардія прибув до Єгипту.

* БУКАРЕШТ. Після тривалих переговорів з політичними партіями румунський король Михайло видав декрет про скасування Сенату і введення однопалатної системи.

* БЕОГРАД. Воєнного міністра кол. югославського еміграційного уряду генерала Михайловича, обвинуваченого в співпраці з німцями, засуджено до страти. Як повідомляють з Нью-Йорку, вирок виконано 17-го липня.

* ЛОНДОН. В південному Ірані закінчився страйк робітників англо-іранських нафтових промислів. Під час сутічок з поліцією забито 17 осіб і 150 поранено.

* ОКСФОРД. На з'їзді Міжнародного Червоного Хреста, що відбувається тепер в Оксфорді, представник СССР Колесніков обіцяв «всіляку підтримку Советського Союзу цій гуманній харитативній організації».

Апостольська візитація

14. 7. 46. до табору Новий Ульм завітав їх Ексцеленсія Апостольський Візитатор для українців на Німеччину — Ніколай Вояковський. Зустріч гостя відбулась о 9-й годині ранку при таборовій брамі. Вітала Гостя таборова адміністрація. При тріюмфальній брамі, перед церквою, Гостя вітав комендант табору за українським звичаєм з хлібом-сіллям, місцевий парох та від дітей дівчинка-учениця гімназії. Пізніш, в асисті духовенства, Владика відправив службу Божу та виголосив велику зворушливу промову, в якій засуджував незгоду і

ворогування, закликав до братерської єдності, основаної на християнській любові. Заспокоюючи мирян від несподіваних небезпек, він нагадав, що за нашу долю турбується весь християнський світ.

О год. 13-й відбувся спільний обід, в якому взяли участь представники УНРРА, таборової адміністрації, таборових організацій та мирян.

Опісля відбулась візитація парохіяльної канцелярії.

Візитація Гостя залишила у таборян велике і незабутнє враження. Д.

Відвідає табори ДП

ВАШІНГТОН. Генеральний директор УНРРА Ля Гвардія днями виїде з США до Європи відвідати країни, які одержують допомогу від УНРРА. Після закінчення засідань УНРРА в Женеві, Ля Гвардія має намір оглянути деякі табори ДП, щоб на місці скласти собі правдиву картину про їх становище.

Проблема втікачів дуже турбує Ля Гвардію. В одному з своїх звернень до союзних націй він говорить, що цю проблему треба розв'язати протягом одного року. В листі до американського міністра закордонних справ Бернса Ля Гвардія пропонує США приймати

ще більшу кількість емігрантів, не вважаючи на їхню державну і національну приналежність.

Багато втікачів із Сходу не можуть залишитися в Німеччині (Ля Гвардія має на увазі в першу чергу втікачів із Балтійських країн, а також з інших східних областей). Для них потрібно знайти нову батьківщину. США в змозі прийняти ще 120 тис. осіб в рамках своїх еміграційних квот. Інші країни згодилися теж дати притулок і працю тим, які не мають батьківщини. Бразилія, наприклад, хоче приймати щомісяця по 10 тис. емігрантів. Інші країни Південної Америки так само прийматимуть втікачів.

Повстанці діють

Часопис „Жолнеж польські“, що виходить у Кракові в ч. 21 (37) від 13-го червня ц. р. пише про поборовання урядовими військами українських партизан, які далі чинять опір окупантам.

Часопис підкреслює, що це ті „кому хотілося б, щоб репатріація української людности з Польщі не відбувалася спокійно... а кореспонденти закордонних часописів повідомляли б про війну в Польщі“. Далі часопис пише, що ці відділи мають допомогу з-за кордону, та обурюється з того, що часопис „Нови Свят“ з Нью-Йорку називає тих людей „наслідниками Армії Крайової“.

Яких розмірів набрала ця боротьба, видно хоч би з того,

як далі пише „Жолнеж Польські“: „Представники війська з усіх нижчих формацій, які борються в краю і на всіх фронтах, приєднали подати урядові поміч“. Отже цілі формації військ кинуту на „фронти“.

Партизани діють на широких теренах. Часопис називає обсяг одного з них: „Санок—Леско—Мжигуд“. В Санокі діють формації НСЗ і ВІН, в Лескому і Мжигутському—НСЗ і УПА. Часопис зауважує, що „Польські НСЗ і українська УПА діють у згоді“.

Формациями УПА керує, — як називає часопис, — якийсь Волиняк.

Звільняють полонених

ЛОНДОН. Державний секретар в британському воєнному міністерстві, лорд Натан, висловлюючись у верхній Палаті з приводу майбутнього німецьких воєнополонених, сказав, що британський уряд відпускатиме їх на батьківщину ще до підписання мирового договору з Німеччиною. Вживають всіх заходів, щоб значна частина політично

бездоганних змогла повернутися додому незабаром. В Англії нараховується тепер приблизно 380 тис. німецьких воєнополонених. Вони виконують тільки таку роботу, для якої бракує в Англії відповідної власної робочої сили. 160 тис. із загального числа полонених працюють в сільському господарстві.

Преса і президент

Кожного тижня відбуваються в Білому Домі пресові конференції. На всі запитання, що ними цікавиться суспільність, президент Трумен відразу ж дає представникам преси чіткі відповіді, не радячись про це з своїми помічниками.

Пресові конференції в Білому Домі стали найефективнішим засобом інформування про плани, турботи, проблеми, що стосуються не тільки США, а й цілого світу. Ніде нема чогось подібного до пресових конференцій у Вашингтоні. Жаден президент, крім Трумена, не підлягає щотижня такому пильному допитові з боку журналістів, що не завжди і не у всьому погоджуються з президентом. Свобода преси, яку так часто вихваляють у деяких країнах і яка насправді існує там лише в теорії, тут стає реальною дійсністю.

Представники преси збираються навколо письмового столу Трумена, щоб безпосередньо з його слів перевірити ставлення Вашингтону до того чи іншого факту. У конференції беруть участь представники усіх головніших часописів США, відомі радіокоментатори, а також представники советської агенції ТАСС, британського „Ройтера“, французьких, бельгійських, швейцарських, китайських та інших чужоземних часописів.

В загальному конференція триває 20 хвилин. Трапляється, що вже протягом 6-8-ми хвилин президент дасть такі важливі інформації, які можуть служити сенсаційним матеріалом для часописів,—і тоді кореспонденти схоплюються з своїх місць, нашвидку кидають: „Дякуємо, пане президенте!“ і шодуху поспішають до першого ліпшого телефону, щоб передати матеріали до своїх часописів.

Американські кореспонденти займають таке становище, як в Англії члени парламенту, обов'язком яких є звертатись до уряду і членів кабінету із всілякими запитаннями. Американці вважають, що безпосередні запитання представників преси, звернені до президента, набагато практичніші і доцільніші, ніж обмежені суворими формами запитання членів англійського парламенту. Крім того, в британському парламенті запитання треба подавати на письмі заздалегідь, тим часом як у Вашингтоні кожному кореспондентові на пресовій конференції вільно запитати про все, що йому спаде на думку, не повідомляючи про це заздалегідь.

Крилатий вислів американців—демократія в дії—є тут щоденною практикою.

РОЛЯ ПРЕСИ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ЖИТТІ

Американська історія

Капітан Сміс повернувся додому. До Нью-Йорку. Капітан Сміс не завжди був капітаном; він ще не був навіть воюючим, коли Адольф із Брауна оголосив війну Вашингтону. Містер Сміс тоді ще замітав Нью-Йоркські вулиці та авеню. Звісно, професія важлива, але аж ніяк не героїчна.

Нарешті і містер Сміс зголосився до війська і потрапив на фронт. Бувши діяльним і хоробрим, він швидко посувався на службі. Під кінець війни, коли впала перша атомна бомба, Сміс уже був капітаном; важлива подія для нього, хоч для решти світу й не така важлива, як атомна бомба. І тоді якраз відпустили його на батьківщину.

Прибувши до Нью-Йорку, в однострої капітана, з орденами і відзна-

ми, він пішов спочатку—цілком природно—до установи, де працював раніше. Розуміється, він гадав, що йому, заслуженому капітанові Смісові, запропонують якусь відп'ядальнішу посаду в управлінні Нью-Йорку. Капітан Сміс помилився: всі кращі посади не були вже вакантними. Але йому пояснили, що, як і раніше, Нью-Йоркські вулиці повинні щоденно замітатися, отже, відчувається загальна потреба на таких людей, як колишній прибиральник Сміс; будь ласка, Ви можете негайно приступити знову до праці.

Капітан Сміс сказав: «Добре, але мені потрібне пивільне вбрання». Цивільного вбрання у нього не було. Людина, що сиділа при письмовому столі, де, власне, з приємністю сидів би Сміс, знизала плечима і пояснила, що не є компетентною в таких справах. Крім того, Нью-Йоркська установа, що відає очищенням вулиць, не є крамницею чоловічого одягу.

«Добре!»—сказав Сміс удруге і вийшов геть. Наступного ранку він став до праці. З лопатою, мітлою і візком. В однострої капітана. З усіма орденами і відзнаками.

Замітав він не довго, бо його побачив Генрі Міллер, Міллер із «Сандей-Експрес». Міллер, людина, що вишукувала нюхом всі сенсації, які відбувалися в Нью-Йорку. Великий репортер. Найвидатніший автор маленьких історій. А тут була якраз сенсація.

Не гаючи часу, він зав'язав розмову з капітаном і прибиральником вулиць Смісом. Сфотографував його за роботою. Потім кинувся до найближчої телефонної будки. Продиктував телефоном міс Гебі, найкращій стенографістці Нью-Йорку, невеличку історію на 50 рядків про капітана Сміса, героя Авраама, або так—капітана без цивільного вбрання, капітана в ролі замітача вулиць, жертву бюрократії; поспішив із фільмом до друкарні, проявив—вийшла чудова світлина, з усім потрібним: візком, мітлою, лопатою, одностроєм, орденами. Капітан Сміс з усміхненим лицем, як не й годиться у США при такій нагоді. Одним словом, ще того ж таки вечора вийшла ілюстрована стаття, і цілий Нью-Йорк читав про містера Сміса, прибиральника вулиць в однострої капітана.

Наступних днів містер Сміс одержав чудові вбрання. Велику кількість запрошень від організацій перебрати керівні, оплачувані посади, численні листи від жінок з пропозиціями одружитися. І—найважливіше і найсерйозніше—стипендію Вищого Технічного Учбового Закладу в Массачусетсі.

Але найцікавіше в цій історії те, що вона правдива.

Рольф Гега.

Слов'янофільство—made in Moskow

Бути виключно росіянином—ніяка честь. Бути росіянином—тяжкий, невдячний і безперспективний обов'язок перед історією. Історія того народу ступає певними кроками і кожний з них залишає за собою не так слід, як прірву між тим, що було, і тим, що має бути. Ще можна сказати, що кожний такий крок це тяжка рана, заподіяна людям того нещасливого племені, а все, що виповнює простір між тими ранами, це тільки санаторійне вилужування. Нема традиції, нема тягlosti, нема волі бути. Є прорив і згасання...

Від Івана Грозного до Йосифа І невмолимого, від оприччини, до енкаведеччини—історія цього народу виповнена вщерть глибоким, тяжким стражданням, висловом якого був і довго ще буде Федір Достоєвський. У світі мало є освічених людей, які б не знали книги «Беси» того автора. Люди тієї книги і люди, що виповнюють собою зміст Росії, однаково реальні. Вони не є видумка і не дійсність, а те й друге одночасно.

Переживаємо тепер ще один черговий крок історії Росії. Ще одна прірва, одна рана. На цей раз вона глибша, більша і трагічніша, ніж всі попередні, бо закроєна на дуже великий просторовий розмір. Росія наших днів закроєє новий круг свого впливу, промір якого Москва—Калькута, Москва—Оттава. У цьому крузі також опинилась, як внутрішня проблема Росії, і стара ідея—слов'янофільство.

Всі поети слов'янщини, не виключаючи і нашого Шевченка, принесли свою данину цій ідеї. Вона проста і звичайна—щоб усі слов'яни стали добрими бра-

тами і синами сонця правди, а не ворогами». Так принаймі думає наш Тарас. Дещо інакше до цього ставиться польський Міцкевіч і дещо по-своєму дивились на це найвразливіші слов'янофіли з Праги. Для Міцкевіча—це здійснення місіяства народу польського, для Шафарика, Ганки—це оборона перед германофільством. І вже зовсім окремо, цілком незалежно і цілком демонстративно думає і бачить це явище Олександр Сергійович Пушкін.

Чому так? Це впливає з природи народу, його змісту та його становища. За Миколи І, якого треба б назвати Крутим, ідеї слов'янофільства потрапили до мізків думаючих росіян типу Аксакова, Кірієвського, Хомякова. Тоді також у Києві виликає братство Кирила і Методія. Але нам сьогодні відомо, що всі ті люди потрапили до кабінету графа Орлова, інакше кажучи до тогочасного Ен-Ка-Ве-Де, і там їх ідеї знайшли свій кінець.

Росія Миколи І ідею слов'янофільства—„щоб усі були добрими братами“ відкинула. Не тому відкинула, що вона не хотіла сприйняти цієї думки по суті, а відкинула тому, що в аналах свого думання вона вже мала свою готову, сконкретизовану думку. Не братами, а „все славянськіє ручьї, сольются в русском море“. Це щось інше! Пушкін переконаний, що „славянськіє ручьї“ вистарчально малі, щоб розтопилися в „русском море“, що для цього вистарчально велике. І коли б не нещасливий Берлінський конгрес 1878 року, що звів на нівець досягнення російської

зброї 1877-8 років на Балканах („визволення“ слов'ян), можливо, що ті „ручьї“ певною мірою вже були б злиті.

Сьогодні, після Інтернаціоналу, після великих і чисельних „ідей“, на нашому сході воскресла також ідея слов'янофільства. Цікаво, чому? Чому нашого бідного Максима Талейовича Рильського ганяють по Балканах і заставляють писати різні нісенітничі про слов'янофільство? Чому конгреси у Празі? Чому Тіто метушиться у ролі слов'янського дипломата з червоною зіркою на лобі? Чому витягають з архівів атрибути святих Кирила і Методія? Можуть казати всілякі слова. Але що б не казали—одно є незаперечним: Росія знов переконана, що „русское море“ готове прийняти свої вимірні „ручьї“. Росія не тільки на Балканах, але і в Берліні, а на виднокрузі покищо не видно Бісмарка, який би мілітарні досягнення Росії наших днів міг стерти новим Берлінським конгресом. Союз Народів і Велика Хартія Народів, на думку дипломатів із сходу—це еманация недавньої Женеві і тому надавати їм більшої ваги, ніж Женеві, не доводиться. Час русифікації слов'янства не пройшов, він є, і всі знаки як на землі, так і на небі вказують, що „народ-богоносець“ завзято і ударно взявся до цієї вимірної місії. Наслідки того вже є. Обвойований поляками і українцями Львів, протягом короткого часу переходить „до України“ і стає російським містом, так само, як і Харків, чи Київ.

Чи на цей раз Росія доконає свого? Чи дійсно слов'янські народи спокуються культурою Пушкіна аж так далеко, що перестануть існувати як самостійні?

Можна дати відповідь: ніколи! ніколи і ні за яких умов слов'янський світ не стане світом Достоєвського. Ніколи чехи не будуть росіянами і якраз дуже щасливим є випадок, що російські „солдати“ появились на вулицях Праги в ролі визволителів. Нема потреби іншої пропаганди антислов'янства, як поява цих людей у тому закутку слов'янства. Може повторитись тільки історія України—безцільне, безрезультатне шарпання раз туди, раз назад, раз Валуєв, раз „українізація“, раз братавання, раз Сибір. І прийде час, що Тіто збагне Пушкіна. Прийде час, що ще хтось зрозуміє суть московського Інтернаціоналу. Не кажемо про поляків, про українців, які вже ці істини сприйняли і засвоїли.

Росія творить новий крок, нову прірву. Неприхильникам слов'янофільства нічого не треба додавати, тільки стати збоку і дивитися. Прийшов період трагічного шукання. Сибір повиниться новими протестантами, які, замість будувати нове слов'янське співжиття, будуватимуть нові сибірські залізниці.

Однак це не змінить історії Росії. В природі людини, крім страждання і п'ятиліток, повинна бути радість буття і його насолода. Росіянам ці істини недоступні, але це не значить, що інші спокуються їх „щастям“ і беззастережно віддадуться йому. І тут уже почнеться нова ера для нас, українців. З народу „ворогів слов'янства“ ми станемо народом спасителів слов'янства. Ми, що понад триста років несемо російський тягар, через Росію знайдемо її заперечення.

Улас Самчук.

Короткі вісті

* РИМ. Після двотижневих переговорів міністер-президент де Гаспарі утворив новий італійський уряд. До складу нового кабінету входять: сім християнських демократів, чотири соціалісти, чотири комуністи, два республіканці та один незалежний.

* МОСКВА. Як подає німецький часопис «ді Вельт», московське радіо вперше висловилось щодо питання колонізації Східної Пруссії. Транспорт переселенців із середньоросійських теренів уже в дорозі. В Східній Пруссії мають організувати 12000—15000 колосів.

* ТРИЄСТ. 13-го липня закінчився в Триєсті 12-тиденний страйк, спровокований словенсько-комуністичними організаціями на знак протесту проти рішення Паризької Конференції перетворити Триєст на автономну область.

* БЕРЛІН. Четверо американців (трос офіцерів і одна жінка), що зайшли без відповідних паперів у советський сектор Берліну, зникли безслідно. Американська військова влада нав'язала контакт з советською військовою владою, щоб спільно провадити розшуки.

* НАНКІН. Після повторних комуністичних атак в провінції Шантуан і Гоше американський особливий посланник в Китаї ген. Маршал розпочав знову переговори про перемир'я.

* КАІР. Єгипетський міністер закордонних справ Ель Саїд Паша звернувся до чотирьох міністрів у Парижі з запитанням, чи не міг би Єгипет взяти участь у майбутній мартовій конференції.

* СІТЛІ. (Штат Вашингтон). На суді в Сітлі розпочалося слухання справи советського морського лейтенанта Миколи Редіна, обвинуваченого в шпигунстві. Підсудний уперто відкидає всі обвинувачення, всупереч численним доказам свідків, що

ПЕРЕГЛЯД СКЛАДУ ДП

Генерал Морган, керівник УНРРА в Німеччині, заявив, що 714. 187 осіб ДП в західних зонах окупації перейдуть суворий перегляд, щоб виключити осіб, які не можуть перебувати під опікою УНРРА. Як зазначив Морган, польські жиди, що зараз прибувають із Сходу кількістю 10-ти тис. щомісяця, мають право на допомогу УНРРА, незалежно від того, коли вони втрушили з місця. Табори американської зони вже виконали це завдання; англійська зона відмовляється приймати нових ДП.

Згідно з вказівками Моргана, особи, що зазнали переслідування за свою расову приналежність, за свої релігійні переконання та за діяльність на користь Об'єднаних Націй, мають право на опіку УНРРА, незалежно від того, коли залишили свої країни, або місця попереднього осідку. Крім жидів, мають право користуватися УНРРА такі категорії:

1. Громадяни Об'єднаних Націй, зрушені війною від 1-го вересня 1938-го року, 2. Бездер-

жавні особи, зрушені війною, 3. Особи, що втратили громадянство внаслідок ухвали уряду їхньої країни і не набули ще нового громадянства.

Категорії, що не можуть бути під опікою УНРРА: 1. Громадяни Об'єднаних Націй, бездержавні особи та італійські громадяни, що стало жити в Німеччині, 2. Всі воєнні злочинці, співпрацівники та зрадники, 3. Громадяни ворожих і невірталних держав, за винятком переслідуваних, 4. Німці з походження та балтійські німці, 5. Колишні воєнки вермахту, байдуже якого громадянства, якщо не доведено, що вони завербовані силою, 6. Громадяни Об'єднаних Держав, за винятком переслідуваних, що не хочуть повертатися на батьківщину.

Представник УНРРА в Берліні заявив, що серед 714. 187 ДП, що підлягають перевірці, є 422. 000 поляків, з яких лише 10% висловили бажання повернутися на батьківщину. Він сказав також, що тепер є 103.924 жидів ДП.

ШАХ СОВЕТСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Як повідомляла недавно преса, ССРС несподівано відновив дипломатичні стосунки з Аргентиною. З приводу цього „Старс енд Страйпс“ пише: „З відновою дипломатичних стосунків між Советським Союзом та Аргентиною помітна була початково в дипломатичних колах Вашингтону реакція, бож у відношенні до обох цих урядів ішла посиленна політична гра ширшого значення. Щоб вияснити, до чо-

го прямували заходи советської політики, дипломати наводили докази советського невдоволення втручанням американців у справи східної Європи, яку Советський Союз уважає за свою зону безпеки. Ці кола вказують, що Советський Союз, стаючи нібито приятелем Аргентини, намагався посиленням одиної своєї позиції в Латинській Америці протидіяти американській активності в Європі.“

В путах Шайтана

У травні минулого року один знайомий нам інженер носився із впертою думкою організувати театр, підготувати потрібний ґрунт і, пізніше, коли можна буде, з усією групою виїхати до Америки. Це була порядна людина і, певно, зрозумівши, що справу створення театру варто залишити фахівцям, він взявся майструвати... перпетум-мобіле. Завершення справи цілком умотивоване і логічне, хоч, правда, як для нас трохи запізніле. Цей випадок пригадується нам кожного разу, коли ми із службового обов'язку починаємо говорити з представниками багаточисельних „театрів“, „труп“, „студій“, „концертних тріо“, „вар'єте“ і просто солістів-аматорів (щодо останнього слова з дещо видозміненим виглядом). Від якогось часу зробилося найпростішою річчю стягти з різних місць „сяких-таких, а часом і добрих, аматорів чи артистів, поставити перед ними справу „рубач“, опершись на звичайній фразі «інші ж роблять», підготувати „Пошилися в дурні“, вони ж «Дванадцять дочок на відданню» (як кому потрібно!) чи «Наталку Полтавку» і, як казали московські базарники, „гані манету“. Це „гані манету“ стало імпульсом мистецької діяльності для мандрівних дяків від мистецтва нашого часу і їх не обходить доля українського театру на еміграції, їм немає найменшого діла до якихось там омусів чи проблем українського театру. Може це і краще, що вони не втручаються бодай до вирішення проблем, але дуже прикро, що громадськість наша виховується на речах такої якості.

Прикро і за-театральну критику, що не спроможеться піднести вище трафаретного: „артист (ім'я рек) справився із своєю ролею“ і т. д., прикро за редакції газет, що доручають писати такі рецензії „мідяного чола писарям і рабам чужої мислі“.

„Безкінечна ідилія, — писав 1927 року Лесь Курбас, — глядач і критика задоволені ними і нічого більшого від них не вимагають, а вони задоволені гля-

дачем і критикою і теж від них нічого не вимагають“.

Нещодавно нам доводилося мати ближчу розмову із старим провінційним режисером з приводу теперішнього репертуару. На його думку, „Пошилися в дурні“ вже не така й стара річ, особливо коли її омолодити танцями (гопачком) й співами, підливши до застарілих дотепів щось нове на зразок „унрівського гороху“, „шоколяди“ чи „папірос“, як це робив рівно рік тому один із мюнхенських театрів, що тепер, на щастя, вже не існує, знайшовши місце і шлях до справжнього мистецтва. Ніби спеціально до цього Лесь Курбас у статті „Шляхи Березоля“ писав: „Наш український обиватель робить із старої побутовщини фетиш для себе і для свого глядача. Так-то недіві, занадто ліричні натури полюблюють часто свої кайдани і пляму свого рабства...“

Український актор уже починає приймати знайомі риси провінційної знаменитості. Він котує свою марку на акторській біржі, він привчається оберегати свій стан... Він зникає апріорі відкидати всяку другу установку, що збиває його з такої ідилічної позиції. Він загубив всяку самокритику, він починає збуватися тої величезної цінності, що характеризує всякий зміст театральної справи і яку дати він мав, цебто підпорядкування себе і своїх обов'язкових інтересів великій справі, якій служить“.

Колись в оповіданні „Посол від чорного царя“ М. Коцюбинський змалював досить характерну для того часу картину, як село збунтувалось перед фотографом. Вколикхані ідилією побутової давнини, може, теж збунтуються проти нашого розуміння мистецтва. Але чи помічають вони, що ставши на такий шлях, аматори ідилії потрапляють в путі шайтана, як те село в оповіданні М. Коцюбинського.

М. ТАВОЛГА.

ПРО ЛЮДЯНІСТЬ

На вулиці баварського містечка зустрічаю українку. На її чорній зачісці просвічуються білі пасма — позначення пережитих днів. Розмовляємо. Непомітно розмова заходить на тему про людяність.

— Знаєте, як колись на Україні позичали гроші? — запитує пані. — Один шепнув на вухо, а той позичить гроші, щоб ніхто й не бачив. Згодом, позичивши, відзначували на стіні риску, щоб не забути. Далі позичали лише при свідках. Коли ж і свідкам почали не довіряти, вимагали розписки. Потім прийшли векселі. А останнім часом грошей позичити майже неможливо... Допомоги не жди, — закінчує вона, зіздаючи.

Важелі, які керували людськими взаємовідносинами в останньому столітті, видно цілком виразно: людуство переживало політичні землетруси, приходили різні «ізми», аж до фашизму включно, падав загальний добробут населення, втрачалася певність у завтрашньому дні, а з певністю — і довіря.

Тепер пані слухає моє оповідання. Український табір. Як і всюди — стороннім входить заборонено. Але пан Н., мешканець табору, провів із собою чужинку. Таборова поліція пропустила їх з тим, щоб о 3 год. ночі вертись у кімнату, заарештувати «злочинця», а його подругу — вигнати на вулицю. Сидячи у в'язниці, п. Н. в ту ж ніч в знак протесту проти насильства порізав собі вені. Ледве живого відвезли його до лікарні...

Я запитую пані, чи це по-людськи? Є суд, є законні засоби покарання, поза поліційною розправою мусить бути і людське серце...

В європеїзованій корчмі віддаємо належне звичаям цієї країни: п'ємо пиво. За столиками — цікаві очі й розмови, цигарковий дим. Панок у лякованих черевичках ображено бубонить: — Прошу я вас, німак послав мене до іншого, а той — знову до іншого, а потому... Я, прошу я вас, трохи чи не цілий день бігав, доки дістав перепустку на ангельську зону...

Мій незнайомий сусід стиха зауважує: — Та воно в ангельську зону найлегше потрапить, а в англійську — то тяжче. — Потім, лукаво усміхнувшись, нахилив до мене шпичичні вуса: — А ви знаєте, отой панч, що в англійську зону їздив, працює у нашому таборі в канцелярії. Поки я дістав матраца, він до 30-ох канцелярій посилав...

Якби я відповів сусідові з шпичичними вусами, що той пан вимагає людяності лише від інших, а не від себе, сусід, здається, не зрозумів би мене. Але коли я співчутливо зідхнув, цього цілком вистачило.

Сидячи за келихом ватного пива, згадував Берлін. Ми в охайній, але наскрізь латаній одежі. Мало в кого шкіряні черевички (домашнє зносивсь), більшість у дерев'яних «шугах». Німці кидають на нас погляди, в яких сплітаються презирство і ненависть. Особливо скрутно тим чужоземцям, які носять «ОСТ» або «Р»: заборонено виходити з табору; а як і втечеш — заборонено зайти в кіно, в ресторан, в музей. Заборонено навіть їхати трамваем. Але «варвари» винахідливі: значок — геть з грудей і в кишеню. Отже, їдемо і вивчаємо психологію «геренфольку». Зупинка. Людей мало. Німці чемно допомагають всідати і висідати дамам. На другій зупинці — цілий натовп. Бракує місця. Чемні руки мужчин вишвирюють геть німкеня, тягнуть з вагона. Німкені ліпшались, як раниш, стояти на зупинці.

Голодні, змучені, гнані — ми мимоволі ставали злорадними. Ми раділи, що «вища раса» виявляє силу і на жінках своєї нації. Але тепер ми можемо сказати ще од-

НОВА КНИЖКА БАЙОК

«Вибрані байки та притчі», 1946, редакція П. О., Авгсбург, ст. 72).

До збірника увійшли визначні українські байкари, починаючи від Гулака-Артемовського і кінчаючи молодим сучасним байкарем, Іваном Манилом. Добір байок слід визнати за вдалий: кожний байкар представлений найхарактернішими для його творчості байками. Всі ці байки, не зважаючи на їхню давність, і донині мають актуальне значення, бо серед нас є ще досить і „Порожніх колгоспників“, і „Ведмедів-пасічників“, і „Грамофонів“.

Молодий байкар Іван Манило виступає в збірнику з дев'ятьма байками. Такі байки-мініатюри — „Як дбаєш, так і маєш“, „Орел і Осел“, „Скеля“ звучать струнко і дотепно, прозорі змістом і мораллю.

но: це не був «геренфольк», якщо так можна взагалі сказати. Це був якраз найнижчий народ, бо в той час він найбільше втратив почуття людяності. Своїми гарматами німці хотіли знищити наше найбільше надбання — людяність, але це не матеріальні речі. Гарматами духом не знищити — та духом можна знищити гармати.

Світ щодалі ширше намагається йти до цього. Давно вже намагається. Про це свідчать і знищення однієї тоталітарної сили, і Атлантична Хартія, і ОН, і розуміння світом величезної політичної еміграції. А в нашому тіснуватому емігрантському колі — і хор проф. Нестора, що ради мистецтва і культури подорожує за гостями і в негоду по таборах; і групи письменників, що виступають перед аудиторіями найдалящих таборів; і ВУАН, сиві професори якої працюють, часто в льохах, для розвитку науки, і сотні педагогів наших шкіл, які іноді задарма працюють ради освіти дітей...

Та доки існуватимуть тоталітарні режими (а значить і пропаганда, і падіння матеріального рівня, і шовінізм, і гноблення людини людиною, і всі «красоти», які ми пізнали), доти почуття людяності не буде зростати. Людина не буде поважати іншу людину так, як себе саму. А це — головна формула в означенні того, що ми втрачали.

Леонід Полтава.

Сюжетній байці „Допоміг і розсудив“ шкодить зайва розтягненість. Містичний елемент, уведений у байку, явно недоречний. Було б значно ефектніше, якби Хома діяв на власний розсуд. Байка „Пшениця та Лопух“ цілком нова в творчості молодого байкаря. Хоч ліризм для Манила не новина, але так, як байка „Пшениця та Лопух“, ліризмом не наснажена жадна його інша байка.

Збірник „Вибрані байки та притчі“ може бути цінною підручною книжкою в умовах школи — і для учнів, і для вчителів. Тим більше, що в кінці збірника вміщено змістовну статтю-післяслово, де подані короткі біографії всіх байкарів і стислі характеристики їх байок.

Ол. Запорізький.

ОЛЕКСАНДЕР ТАРАСЕВИЧ

(З нагоди 300-річного ювілею)

Найбільший гравер старих часів на цілому просторі Східної Європи донедавна був малознаний. В польській літературі вважали О. Тарасевича польським гравером, а в російських джерелах і словниках його майже не згадували, або вказували, що «О. Тарасевич нічого не створив такого, що стосувалося б Росії».

Усі питання щодо походження мистця вирішила одна гравюра О. Тарасевича, знайдена проф. В. Січинським в 1930 р. у бібліотеці і збірках Красінських у Варшаві. (Ця бібліотека згоріла під час останньої війни). Гравюра присвячена архимандритові Києво-печерської Лаври, що був перед тим генеральним суддею, — Мелетієві Вуяховичеві, де є підпис гравера з датою 12 лютого 1663 р. та зазначенням, що гравер належить до чернців Києво-печерської Лаври. Подібні докладні підписи граверів із зазначенням гідності мистця, його місця праці і точної дати, загалом дуже рідкі в історії граверства, і згаданий підпис О. Тарасевича зроблений був ніби навмисне, щоб виключити всякі супе-

речки про його національність, місце й час праці — власне у Києві.

Праці О. Тарасевича з мистецького погляду стоять так високо і технічно такі досконалі, що їх можна порівнювати лише з кращими голандськими гравюрами тих часів. Тому не диво, що саме О. Тарасевича треба вважати основоположником української граверської школи кінця XVII і першої половини XVIII ст., яка стояла незвичайно високо і мала великий вплив на всі сусідні до України землі, зокрема на Московщину. А в старі часи граверство мало зовсім виняткове значення, боже це був одиницький репродукційний засіб для поширення і помноження мистецьких, малярських та інших творів пластичного мистецтва. Тому добрих граверів особливо цінили і за їх твори дорого платили. Оскільки наш мистець був визначним, свідчить факт, що він брав участь, як ілюстратор, у кращих європейських виданнях, виконував портрети королів та інших визначних державних мужів.

Точна дата і місце народження мистця досі невідомі. Безсумнівно, що народився у 40-их роках XVII ст. при чім приходиться на увагу дата 1646 року. Є відомості, що О. Тарасевич вчився в Авгсбурзі у знаменитих братів Кіліянів. Також перші знані гравюри О. Тарасевича в кількості 38 шт. були розміщені в Авгсбурзькому виданні «Rosarium» в 1678 р. що вважається взагалі одним із кращих видань кінця XVII ст. Наш гравер виконав тут, крім прекрасної обкладинки, що має дату 1672 року, також 12 тонко нарисованих заставок до всіх місяців календаря із знаками зодіака й відповідними до кожного місяця побутовими сценами та 25 інших ілюстрацій до біблійних подій з життя Богородиці та Ісуса Христа. Вже цей один факт, що розкішне авгсбурзьке видання дало ілюструвати саме українському мистцю, говорить про великі здібності молодого ще тоді О. Тарасевича, якому було всього коло 26 років. А між тим у самому Авгсбурзі було тоді багато першорядних граверів своїх і чужих.

У цих ранніх авгсбурзьких працях виступає О. Тарасевич зрілим, виробленим майстром, з вишуканою, незвичайно пластичною формою, бездоганною технікою та легким елегантним штрихом.

Після Авгсбургу, О. Тарасевич у 70-80-их роках XVII ст. бере участь у різних кращих виданнях, що друкувалися у Вільні, Кракові, Замості, Слудьку. Коло 1688 року наш мистець переїжджає на постійно до Києва, стає чернцем Києво-печерської Лаври, приймає чернече ім'я Антонія і так фігурує в лаврських документах. В роках 1705-1710 О. Тарасевич стає намісником Свенського «Новопечерського» монастиря коло Брятська. Згодом О. Тарасевич досягає верхів ієрархічної драбини і стає навіть архимандритом намісником Києво-печерської Лаври — цієї величезної інституції з низкою культурно-освітніх, господарських і навіть часто-промислових закладів. Що О. Тарасевич був не тільки визначним, досвідченим адміністратором, але також сміливим громадянином та українським патріотом, свідчать документи Лаври 1720 року.

Не забуваймо, що це було після Полтавської трагедії та московської післяпетровської супремедії. Але ще в 1720 р. під проводом О. Тарасевича, Києво-печерський «Місяцеслов», не зважаючи на пильне око російської «Генеральної канцелярії», зазначає, замість московського патріярха — царгородського. З приводу цього ведається боротьба з російським урядом і О. Тарасе-

вич у своїх «Дношеннях» виступає гідно і рішучо, як оборонець незалежної від Московщини української православної церкви та автономного устрою України. Було тоді О. Тарасевичу коло 74 років. На цьому обриваються наші відомості про великого українського гравера. Правдоподібно десь зараз після 1720 р. він помер. Після його смерті залишалася багата збірка прекрасно добраних першорядних західно-європейських гравюр, що ще довгий час служила за підручник для малярської школи Лаври. Ця збірка переходувалась у Лаврському музеї ще перед останньою війною...

За найновішими дослідженнями, відомо всього 109 праць О. Тарасевича, серед яких визначне місце займають портрети, поруч з першорядними фігуровими композиціями з біблійних сцен та алегоричними гравюрами. Переважна більшість праць виконана мідеритною технікою, але є також і т. зв. офорт. Власне О. Тарасевича треба вважати основоположником офорту на цілому Сході Європи.

З першого періоду діяльності О. Тарасевича на західних землях (1672-1688) треба відзначити портрети київського уніятського митрополита Купріяна Жаківського — 1683 р., польського короля Яна III

Поет Білоруси

(До річниці смерті Я. Купала).

29-го червня 1942 р. далеко від рідної Білоруси, в Москві, помер велебний білоруського національного відродження поет-пророк Янка Купала. У визвольне змагання білоруського народу він привніс свій великий дар слова, його ролі в національному відродженні дорівнюється величезній ролі для українського народу Тараса Шевченка. З історичної основи ранніх поезій Я. Купала виросла міцна визвольна ідеологія.

В поезії «Свайму народу» поет співпоставляє вєдич минулого і сьгоднішній занепад:

Ти жив, ти панавав у краї родним,
Сярог ад чужака й закони укладав.
Звон вечави сход скілав народни,
І сход аб шчасці Бацькавіччии дбав.

Тепер:
Чужак-дзікун, кривею упівнісь свежай
Запрог цябе у віволу, у батракі
І твою Маці-Бацькавіччину режа
Живую рве на часці, на кускі.

І всупереч деяким поетам, які констатуючи поневолення, пускають сльозу, Я. Купала перекоується, що є сховані народні сили, які при їх розбудженні доведуть білоруський народ до могутності, до пошани в світі і повернення минулої слави. Попередня ідеологічна концепція «людзьмі звацца» замінюється активним закликком до боротьби народу, який постав «із криві і слез»:

Сваю магутнасць пакажи ти сьвету,—
Свой край, сябя в пашане мець примусь.
Павстань, народ! З криві і слез кліч гети
Цябе чакає Маці-Беларусь.

Батьківщина стає головним мотивом інтимних дум поета і заступає інші інтереси: «У народ і край свой толькі веру і веру в самого сябе». І ця віра народжує епоху новітнього білоруського відродження, бо Я. Купала зцементував і яскраво сформулював національні, політичні і соціальні ідеали свого народу. Вже в перших книгах («Жалейка», «Гусяр», «Шляхом жицьця») ці ідеали зна-

ходять повне відображення, дійшовши до кульмінації в книзі «Спадщина».

Деякі поезії, що є найбільшим досягненням творчості Я. Купала, не ввійшли в жадну книгу. Такою є програмова поезія-маніфест «Павстань» (1919 р.), в якій виступає тема появи пророка, що зібрав би «У вадну всю Беларусь-сям'ю», взявши з неї присягу не піддатись чужинцям. З глибини державної історії поет зове вояка, який, як на національним гербі «Пагоня», сів би на вогненного коня і повів народ «за Бацькавіччину в огні».

Зрозумілим та дорогим і сьгодні для білорусів є поетів заклик зійтись під білоруський біло-червоно-білий стяг:

На владара жде Беларусь давно
І жде цябе владарства Божи дар,—
Вялікое, магутное яно...
Под Беларуські сьцяг прызді владар!

Жорстокий режим примушував пуратись цього наказу, але поет лишився вірним своїм ідеалам, і в книзі «Безназойнос» він з іронією говорить про навязаний йому чужинцями космополітичний світогляд. В 1926 році Я. Купала пише «Аков поломаних жандар» — гостра сатира на російських шовіністів:

Билих ня виклічаш вяков
І ти, Москви коронной грязь,
Порваних ня скуеш аков...

В цьому ж 1926 р. поет пише поезію «Каб», в якій протестує проти фальсифікації народніх скарбів.

Хто над Беларусьяй
Хоча распасцерпі
Свой бізун чужацькі
І народ усмерціць,

Збірник поезій «1918-1928 р.р.» і останній четвертий том були заборонені і тепер є бібліографічною рідкістю, але, поки буде жити і творити свою історію білоруський народ, не затреться пам'ять про великого поета і пророка, що в холодні туманні ночі історії вів свій великий народ вперед, відкриваючи «шир беларуських небесов».

Уладімір Глібіннін.

(Переклад з білоруського)

ОЛЕКСАНДЕР ТАРАСЕВИЧ

(3 нагоди 300-річного ювілею) — (Закінчення).

Собеського—1680 р., віденського вєсводи Михайла Паца—1677 р., Литовського князя М. Гедройша та інші. Далі ціла серія святих, Богородиці, генеалогічне дерево Полубіських (40 гравюр) і Пальменів. Інтересний також фронтиспис до твору Оборського «Philosophia Rationalis (Краків 1683), де виображено мапу східної Європи з зазначенням окремих територій: Polonia; Ukraine, Lithuania і Moscovia Pars (до війни переходилося в народньому музеї у Варшаві). Особливо цінним твором О. Тарасевича треба вважати портрет К. Х. Клокоцького 1685 р. Маємо тут рідкий приклад для кінця XVII ст., як складну алегорію подається у вишукано-простій композиції і прозоро-чистій формі.

З кайівського періоду діяльності нашого мистця особливо цінні портрети кн. Голіцина, засудженого і засланоного на Сибір Петром I, згадана гравюра св. Мелетія з присвятою Вуяховичеві, портрет українського письменника Лазаря Барановича та цілий ряд релігійних образків. Серед них особливо цінні парні образки Іс. Христа і Богородиці (Кисво-печерська Лавра), відбиті на шовку. Безсумнівно, що це

найкращі релігійні образи у реалістичному трактуванні, які знані в українському гравєрстві.

Працюючи в розквіті барокової доби, О. Тарасевич зумів зберегти власну індивідуальність, що вже відходила від чисто-декоративних принципів бароко. Бачимо у нашого мистця подивугідну міру, строгість, благородну простоту композиції. В портретах О. Тарасевич більш класичний, фігури передані дуже реалістично, природньо, з підкресленням психологічних особливостей портретованого. Також обрамовання портретів завжди вишукано-прості, спокійні, де видно почуття міри в символіці і алегоріях, відсутність перерадованости, без зайвих прикрас і завитків. Більш бароковий Тарасевич у обкладинках книжок, як це було у звичаю ускладнювати їх численними і штудерними алегоріями і символами.

Бувши реалістом у портретовій і загалом фігуровій гравюрі, мистець в ілюстраціях значно стилізує красиві і рослинність, що надає його композиціям особливого своєрідного стилю.

Хоч О. Тарасевич свою мистецьку освіту здобув у Німеччині (Ба-

УКРАЇНЦІ ЗАГИБЛІ В МОНТЕ КАССІНО

Лондонська газета „Дзєннік Польські і Дзєннік Жолнежа“ з 6-го червня ц. р. подає такі відомості: „300 польських громадян української народности, бувши вояками II корпусу польського війська, полягли героїською смертю в бою під Монте Кассіно. Цей мало відомий широкому загалові факт був відзначений на академії, організованій у Единбурзі 30-го травня для увічнення пам'яті українців, поляглих у лавах польського війська. На академії, пе-

ред якою відбулася жалібна Служба Божа, був присутній православний єпископ польського війська Сава і його заступник єпископ Матвій.

На академії вирішено розпочати збирати кошти, щоб закласти українську домівку в Лондоні; ця домівка має бути тривалим пам'ятником на вшанування поляглих. Українці-вояки польського війська заклали допомогове товариство, яке вже має коло 1000 членів.

НА ЦВИНТАРІ В Н. УЛЬМІ

Тридцять чотири чорних дерев'яних хрести. На одному збереглася навіть світлина: 1943 рік, молода дівчина з Вінниччини.

Тепер, затишний куточок мальовничого цвинтаря, де спочивають наші земляки, виглядає не так убого, як за часів, коли ставили ці хрести. Над могилами височить пам'ятник, поставлений на кошти, зібрані серед табора Н. Ульму. Широка, під мармур, плита з високим хрестом, золотим тризубом та написом: «Вічна пам'ять

братам і сестрам, жертвам війни 1941-45 рр.» Далі йдуть прізвища та дати смерті і народження, коли можна було їх встановити. По боках—дві вищі вузькі плити з барельєфами: українки в жалобі.

Автор проекту—поет і маляр Іван Багрянний.

Монумент, поставлений на чужині вшановує пам'ять тих, хто загинув, замучений рабською працею в фашистській Німеччині.

Кор.

ЧАСОПИС ДЛЯ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

Вийшло в світ перше число „Переселенця“. В статті від редакції пишеться.

Неперіодичний часопис „Переселенець“ видає Колегія Центральної Комісії для переселення Української еміграції з рани наших центральних установ в характері заступника Українського Допомогового Бюра в Лондоні. Колегія складається з людей, що мають досвід довгих років співпраці з еміграційними урядами зперед війни. Намічено ряд праць про різні краї, які є у виготовленні у наших учейних географів й економістів. Ті праці будуть друковані й приступні кожному читачеві. При часописі буде відкритий відділ листування з читачами, де кожен інтересант отримає відповідь на сторінках часопису, звичайно лише на суттєві та маючі загальний інтерес запитання. На відповідь листовну треба залучати І мк. поштовими марками.

В першій числі „Переселенця“ подаємо матеріал, який тимчасом нам вдалося зібрати. Цей

матеріал нікого не зобов'язує—ані Редакції ані читача—це лише інформативний матеріал.

Відкриваючи „Трибуну читача“, ми тим самим піддаємо під суд публічної opinii й працю українських громадських органів в цім напрямку й нечесні часто заходи окремих осіб й груп, чужонаціональних й українських, які на свою руку, з одною лише метою збагатитися коштом невідомих громадян, підіймають акцію переселення, порад, кореспонденції, достави пачок з-за океану й т. п.

КОНЦЕРТ СТУДЕНТСЬКОГО ХОРУ

6-го липня в Мюнхені, у великій залі німецького університету, відбувся концерт українського студентського хору під керівництвом професора Української Економічної Високої Школи Івана Трухлого. Хоч хор існує недавно, але з усього видно, що диригент і співаки поставились до свого завдання з повною уважністю, і концерт пройшов з великим успіхом. Проспівано ряд українських народніх пісень. Особливо слід відзначити кант св. Юрїю. Слухачів було понад 1000 осіб; дружні оплески свідчили про цілковите задоволення.

ФОКСТРОТ З ПІСНЕЮ

До табору в Ульмі завітав співак оперового театру п. Ю. Л. Глядачі лишились незадоволені концертом не лише тому, що співак не має достатнього голосу, а головною програмою, яка складалась з низки танго, фокстротів і... на слова українських поетів.

В пісню-танго «Бродить ніч» (слова В. Сосюра, музика А. Кос) співак вставив перший куплет Шевченкового «Ребе та стогне...» Дивне комбінування. Дивне не лише тим, що за часів Шевченка ще не існувало ніяких танго і подібних речей, а й тому, що пісенно-народній розмір поета аж ніяк не входить в розмір західно-європейського міщанського танго. А до того ще й провінційні наголоси справляють зовсім неприємне враження. В пісню-фокстрот «Клопоти жонатого» співак докотився до речей взагалі неприпустимих. Звичайно, така легковажність на сцені не робить чести ні співакові, ні нашому українському імені.

А. Бондаренко.

КОНФЕРЕНЦІЇ УВАН

В місяці липні відбулося дві наукових конференцій Української Вільної Академії Наук. Одна—Історичної групи в Августурзі—відбулася 6-го липня, а друга—Мистецтвознавчої групи в Берхтенсгадені—9-11-го липня. Перша конференція була разом і організаційна, бо тоді якраз група зорганізувалась під головуванням Президента УВАН, проф. Дмитра Дорошенка, а на заступника голови і секретаря були обрані: проф. Крупницький і проф. Мацяк. Ця конференція за кількістю викладів була невелика, але дуже змістовна. З доповідями виступили: сам голова, проф. Дорошенко, проф. Крупницький, пані проф. Наталія Василенко-Полонська, д-р Прицяк, проф. Мацяк і д-р Олячин.

Конференція мистецтвознавча, що відбулася у Берхтенсгадені, за кількістю доповідей була численна і на ній прочитано аж десять рефератів з українського мистецтва, а власне чотири доповіді з історії пластичного і образотворчого мистецтва: проф. В. Сичинський (голова), проф. П. Курінний, проф. Д. Гортянкевич і проф. Повстенко. Леонід Білецький, Вол. Блавацький, Гавський і І. Костецький—з історії українського театру й драми. І, нарешті, Вол. Державін прочитав доповідь з української поезики. Отже, конференція ця була різноманітна змістом і цікава своєю тематикою.

Коли взяти на увагу ще конференцію Літературознавчої групи УВАН, що відбулася 29-30-го червня в Новім Ульмі, то треба констатувати, що Укр. Вільна Акад. Наук працює дуже інтенсивно і в найрізноманітніших галузях української науки.

В найближчій часі (серпень і вересень) передбачаються такі конференції: 1. Групи клясичної й орієнтальної в Новім Ульмі; 2. Групи етнографічної, 3. Групи історичної і мемуаристики, 4. Групи праісторії й ранньої історії на теми з нумізматики, геральдики й біографій, що мають в історії української культури дуже велике значення.

СПОРТ

4 : 2 на користь «України»

Німецька дружина «1846» (Ульм), що зустрілась з «Україною», вважається чи не найкращою дружиною в місті. «Україна» виступила в повнім основнім складі. З перших хвилин гри виявилось, що боротьба буде напружена й цікава. Вже п'ять хвилин матчу викликають радісні оплески глядачів. З короткої подачі Макара Скопень II забиває перший гол. 1 : 0 веде «Україна». Гра набирає різкого характеру. Темп посилюється. Скопень II виходить вперед. Сильний технічний удар. Воратар не в стаї затримати цього «мертвого м'яча». Німці знову починають гру з центру. Вони не можуть пристосуватися до енергійного темпу українців. Однак, німці опановують становище. М'яч починає бавати вже й на українському боці. Але захист «України» грає чітко—і ініціатива знову в руках українців. Вдало розіграну комбінатію закінчує Скопень II 3 : 0 для «України». Нервовість німців переходить в одверту грубість і нетактність. Гра йде напружено. Один із захисників порушує правила гри. Карний удар для «України». Воратар не в змозі затримати м'яч. 3 : 1. Німецький напад атакує. Складні ситуації біля воріт розв'язує захисник Мільохич. Кінчається перший тайм.

У другому таймі помітно, що німці мають намір відквитатись. В одному із складних моментів їм щастить забити другий гол. Рахунок 3 : 2. Далі гра йде з перемінним успіхом. Невдовзі перед кінцем Макарові вдається забити четвертий і останній гол.

Видає Спілка Українських Письменників та Журналістів в Ульмі.

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: „Ukrainski Wisti“.

Neu Ulm, Reinhardt Kaserne.

Permitted by authority of Military Government.

U 38. 17. 7. 46. R. Abt. Neu Ulm